



# Český zápas

Týdeník Církve československé husitské

Ročník: 100

číslo: 45

8. listopadu 2020

Cena: 8 Kč

## Čtyři sta let od bitvy na Bílé hoře

V letošním roce se dostává do středu pozornosti 400. výročí bitvy na Bílé hoře. Co pro nás toto výročí znamenalo v Církvi československé husitské v minulosti a co znamená dnes, v čem může být aktuální? Jaké otázky v nás dnes i po tolika letech tato bitva vzbuzuje a vyvolává?

### Bílá hora ve vzpomínce

#### Církve československé husitské

V době první republiky se k bělohorské mohyle konaly každoročně početné několikatisícové poutě členů naší církve z pražských náboženských obcí, zpravidla nejbližší nedělní odpoledne k datu 8. listopadu, neboť bitva se odehrála v neděli. Součástí tohoto shromáždění byla vzpomínka na padlé, promluvy duchovních a dalších osobností, zpěv husitského chorálu a hymny. Někdy se konala i bohoslužba. V roce 1920 se takové poutě účastnil i dr. Karel Farský, pozdější první patriarcha. Karel Farský o událostech stavovského povstání a následcích bitvy na Bílé hoře pojednává ve svém spise Stát a církev, vydaném v roce 1924. V jeho pohledu „v celém povstání stavovském znát vůbec velikou nedůslednost a polovičatost českých lidí“. „Rozšafní (prozíráví) mužové neočekávali z toho ničeho dobrého. Tak zejména dobrý český bratr Karel ze Žerotína na Moravě odmítl se účastnit akce proti císaři.“ Události, které vedly k porážce na Bílé hoře, hodnotí Farský tak, že „rozhodnutí o dalším vývoji náboženské kultury v národě českém bylo svěřeno najatým žoldněřům vedeným najatými generály“. Bílá hora byla v projevech a člancích v naší církvi nahlížena perspektivou vzniku samostatného státu i Církve československé (husitské) s důrazem na svobodu náboženského přesvědčení, která již nebyla po bitvě na Bílé hoře umožněna.

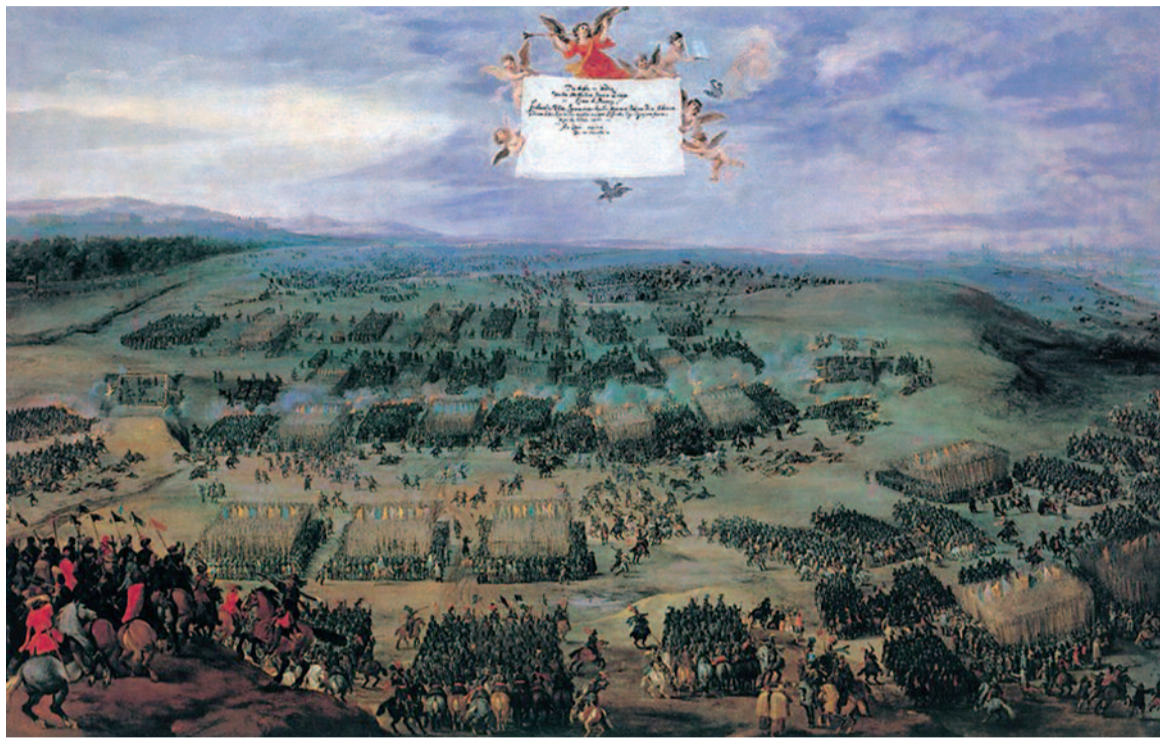
O tom, že událost Bílé hory byla v naší církvi od počátku živě připomínána, svědčí i bohoslužebná kniha „Český misál“ z roku 1920, kde je uveden mešní formulář „Památky Bílé hory“ na den 8. listopadu. Vyskytují se v něm vybrané verše z proroka Jeremjáša s motivem pláče za národ pro utrpení porážky a současně obsahující naději a důvěru v Boha. Jako evangelní čtení byla zařazena perikopa z 21. kapitoly Lukášova evangelia, která obsahuje Ježíšovo slovo o válkách a rozbrojích (povstáních) i povzbuzení k vytrvalosti. V modlitbě se ozývá například prosba, „abychom v době přítomné a po celou budoucnost k zákonu tvému již Inuli a při sobě svorně stáli“. V tzv. Tuháčkově misále – bohoslužebné knize ze 40. let 20. století, vydané po druhé světové válce, je zařazen formulář s názvem „Památný den Bílé hory (8. listopadu)“. Jako evangelní čtení je zde uvedena stať z Matoušova

evangelia z 23. kapitoly. Předchází mu trojí četba výňatků ze spisu francouzského historika prof. A. Denise „Čechy po Bílé hoře“, popisující události od vydání Rudolfova majestátu v roce 1609 až do Obnovení zemského zřízení v roce 1627. V závěru zaznívá Komenského proroctví ze Závěti umírající matky Jednoty bratrské se známou větou: „Věřím Bohu, že po přejití vichřic hněvu vlada věcí tvých se k tobě navrátí, ó lide český!“

V druhé polovině dvacátého století se již v naší církvi zájem o tuto událost neprojevoval tak výrazně, jako tomu bylo v počátku naší církve. Tato událost z doby třicetileté války se stala badatelským zájmem úzkého okruhu historiků, než aby to vzbuzovalo širší politické, společenské nebo církevní diskuse. Přicházejí jiná témata. Znovu oživený zájem o událost dávné bitvy a s ní spojené místo má dnes více motivaci a rovinu náboženskou než politickou. Letošní výročí bitvy, která poznamenala naše dějiny, se může stát příležitostí k ekumenickému rozhovoru o chápání události z úhlu různých církevních tradic, a především z hlediska křesťanského přístupu určovaného Kristovým evangeliem.

### K náboženskému výkladu bělohorské bitvy

Bitvu na Bílé hoře nelze zjednodušeně vysvětlovat z národního stanoviska, neboť obě vojska, která se střetla na místě nedaleko Prahy, byla kosmopolitní. V čele tzv. českého stavovského vojska stáli velitelé jiných národností a většinu armády tvořili najatí vojáci, kteří nebyli Češi. Byli to zejména němečtí žoldněři, Uhři, Rakušané. Tato bitva byla především nábožensko-politickým střetnutím mezi protestantskými stavy a katolickým vládcem. Bitva na Bílé hoře v kontextu své doby má svůj závažný náboženský rozměr. Doba 17. století byla dobou, kdy víra a náboženství, ať již katolické nebo protestantské, mělo v lidském životě podstatný význam. Bylo to i sto let od vystoupení Martina Luthera, období ostrých náboženských a věroučných sporů a střetů, ale i mystických a prorockých vizí. Na jedné straně bojiště byla armáda císaře, který ve spojení s papežem představoval jednotnou katolickou víru. Na druhé straně stálo protestantské vojsko, bojující za českého krále, který byl svým náboženským vyznáním kalvinista.



Bitva na Bílé hoře, jak ji vyobrazil vlámský barokní malíř Pieter Snayers (1592-1666). Zdroj: cs.wikipedia.org.

Protestantská strana byla nejednotná a mezi luterány a kalvinisty existovalo vzájemné nepřátelství. Armáda protestantů tvořená najatými vojáky byla nejednotná a nesourodá, konfesně rozdělená. Na katolické straně, která se prokazovala větší jednotou a semknutostí, byl výsledek bitvy chápán jako vítězství nad kacíři s pomocí Boha,

Marie a svatých. V tomto smyslu je upozorňováno na postavu španělského karmelitána Dominika od Ježíše a Marie, který vstoupil do dění bitvy jako vizionář a jako ten, kdo byl přesvědčen o vítězství katolické strany a nabádal k útoku nerozhodné velitele. Karmelitán měl v ruce kříž a nosil u sebe obraz, který byl poškozený a měl sloužit

jako doklad protestantského ikonoklasmu. Znevažování obrazu bylo pochopeno jako urážka Marie a svatých. Boj proti ikonoklasmu byl jedním z výrazných zdůvodnění a motivací boje. Po provedeném útoku císařských vojsk bitva nabrala náhlý obrát a vojáci z protestantského vojska začali většinou v panice

Dokončení na str. 3

## Bitva na Bílé hoře aneb Jiný svět jiných lidí

Letos si připomínáme 400 let od bitvy na Bílé hoře (8. 11. 1620), která je částí historiografie vnímána jako jedna z největších proher a katastrof našich dějin, jako událost, která na dalších 300 let negativně ovlivnila osud českého národa. Velké výročí se nabízí jako podnět k úvaze nad tím, co by se stalo, pokud by bitva skončila opačně, vítězstvím českých stavů. Nastalá situace by mohla vypadat např. takto:

Vítězné stavovské vojsko by za jásotu části Pražanů vtáhlo do města a vypukly by oslavy. Král Fridrich Falcký by Prahu neopustil, a tak by v ní zůstala velká část archivu Pražského hradu a všechny cennosti, včetně krásně zdobených insignií Podvazkového řádu, který Fridrichovi udělil jeho tchán Jakub I. Stuart, král Skotska a Anglie. Dva vyslanci, kteří z Jakubova pově-

ření navštívili Prahu, aby pozorovali průběh a výsledek bitvy, by podali zprávu o velkém vítězství, které by barvitě popsali i v Dolní sněmovně anglického parlamentu. Díky tomu by parlament začátkem roku 1621 zřejmě hlasoval pro finanční podporu českého krále. Z Anglie by do Prahy zamířila značná finanční částka, kterou by

Dokončení na str. 3

### Psali jsme před sto lety

28. říjen, ale r. 1621. 28. října r. 1621 obnoven byl na důtklivé naléhání papežského vyslance a jednatele při dvoru císařském, pověstného Karla Caraffy (Karaffy) přísný rozkaz, jímž všech kazatelů a učitelů nekatolických vypuzení z Čech bylo nařízeno. (...) Tímto mandátem vypovídali se z Prahy ve třech dnech po vyhlášení toho patentu, z celého pak království Českého a zemí k němu přivtělených i jiných zemí a krajín domu rakouského v osmi dnech všichni čeští kazatelé a faráři. - Avšak z „obzvláštní milosti“ kazatelům vypovědným se povolilo, aby své mohovité věci s sebou vzít a nemohovité statky své skrze osoby od nich k tomu dožádané ve třech měsících prodati mohli. Pokudž by pak který z nich, po vyjití času k vystěhování jim uloženo, v Praze nebo někde jinde v král. Českém byl stížen, a to by se na něj vyhledalo, že také vzpourey účastna se učinil, ten každý měl beze všeho šetření jiným k výstraze na hrdle ztrestán býti. Konečně neměl nikdo (...) kněží vypovědných a do klatby daných po vyjití jim uložené lhůty přechovávat pod uvarováním hněvu a nemilosti a k tomu nápodobného trestání a pokuty neprominutelné.

Jakmile chrámy nekatolických odňaty a katolickým farářům odevzdány byly, papežský vyslanec Karaffa nařídil vikáři svému v Praze, kanovníkovi Platejsovi, aby k tomu měl kněžstvo katolické, aby při službách Božích a všech obřadech posvátných užívalo toliko jazyka latinského, který po dvě stě let z chrámů českých vyloučen byl. (...) K nařízení tomu konána byla první mše jazykem latinským v chrámě sv. Štěpána Velikého na Novém městě pražském již 28. října roku 1621. (...) Za tím příkladem pak šly nejdříve všechny chrámy pražské a po nich všechny kostely po krajích českých, takže užívání jazyka latinského při službách Božích beze všeho odporu lidu (tak čest a sebevědomí lidu toho poklesla!) brzy bylo uvedeno. V jazyku českém napotom čteny a zpívány jedině Pašije neboli Utrpení Ježíše Krista v čas velikonoční, jak bylo obyčejem v Čechách již před zavedením náboženství podobojí. R. K.

Český zápas č. 42, 5. 11. 1920, s. 3



## Klademe si otázku, co je člověk?

Bylo mi sedm a s maminkou jsme na okraji Radotína stoupaly lesní cestou. Tříletý bráška Mirek se vezl v kočárku. „Co je tam nahore za kopcem?“ vyzvíдалa jsem. Maminka se však v duchu zabývala svými starostmi, a tak mne odbyla slůvkem „nic“. Asi neměla dobrou náladu. „Já ale přece vím, kdo mi to doma vysvětlí. Dědeček!“ Odpověděl mi, že se tam rozkládá další krajina a vesnice. Pak mi názorně ukázal, jak vypadá planeta Země, že to je koule. Dál pak pokračuje vesmír, kde jsou hvězdy

a planety, Mléčná dráha a různé další galaxie. „To všechno lidstvo zajímá a je správné se ptát, pokládat otázky,“ řekl na závěr.

„Vysvětlí mi, kdo je to ten Bůh?“ vyzvíдалa jsem zase jindy. A můj dědeček, který měl se mnou vždy trpělivost a nikdy mě nenechal bez odpovědi, nastartoval svou červenou aerovku. Vyrazili jsme na Smíchov do kostela sv. Václava na bohoslužbu. Jeli s námi jeho přátelé, manželský pár, který jsem znala. „Boha bys měla mít ještě raději, než své rodi-

če,“ odpovídali mi po bohoslužbě na mé dotazy týkající se víry a Stvořitele. To jsem chápala, vždyť stvořil i mé rodiče a je dokonalejší než oni. Naše tázání patří k lidské postatě a tážeme se již od útlého věku. „Co je to člověk, co znamená jeho bytí?“ zní jedna ze základních otázek, která v dnešní přetechizované a postmoderně roztržité společnosti s jejími nebezpečími, jež přemýšlivější lidé rozpoznávají, vystupuje znovu do popředí. „Jaký je smysl a cíl existence?“ přemýšlíme ve chvílích, kdy se zastavíme a pocítíme potřebu uvažovat o světě, jehož jsme součástí.

Filosof Emerich Coreth zdůrazňuje, že ptát se takto může jenom člověk, žádná jiná živá bytost nebo věc, ne strom, nikoli kámen. Tázání je možné pouze v dřívě odhaleném horizontu, který překračuje dosavadní jednotlivé poznatky a probouzí mnohé otázky. Lidská bytost ovšem sebe sama nechápe úplně, sama sobě stále zůstává záhadná a tajemná. A tady se otevírá prostor pro víru a umění, pro naše osobní prožívání a jednání, hledání a rozpoznávání. UVědomujeme si, že filosofická

antropologie je nutně antropologií metafyzickou. Tedy ne ve smyslu předmětného nebo zpředměťujícího myšlení, jak se toto slovo dnes často nesprávně chápe, nýbrž v tom smyslu, že by měla být pochopena „metafyzická dimenze“ člověka. Potřebujeme si uvědomovat jeho vztah k bytí, jeho otevřenost pro bytí vůbec. Učít se této otevřenosti je nezbytné. Snažíme se o své „napřažení“ k nepodmíněnému základu bytí. To je složité, jde o něco, čemu nemůžeme rozumět hned, ale hledáme, zkoumáme, ptáme se, meditujeme, své otázky vložíme do pokorné modlitby. V chápání postupně dozráváme, plynule a občas i skokově. Někdo zraje déle, potřebuje oporu a vedení. Také já jsem již před lety hledala inspirativní rádce. V čase disentu jsem proto organizovala schůzky s evangelickým farářem Alfrédem Kocábem. Jeho výklad meditace a analýza biblických perikop mě oslovily. Ale ještě více mě zaujal akademický přístup jiného teologa, Milana Balabána. A právě on mi před lety doporučil také filosofa E. Coretha: „Tato metafyzická dimenze je naopak ve všech jevových oblastech lidského bytí vlastním konstitutivním prvkem, který je předpokládán

a spoluuskutečňován v každém způsobu lidského sebeuskutečňování jako transcendentální podmínka jeho možnosti.“

Naše bytí je přirozeně odkázáno na svět, především na svět lidsky personální. Naše konkrétní bytí je tím mnohonásobně podmíněno a určeno. Jsou mu předem dány možnosti, ale zároveň uloženy meze. Jednotlivec vyrůstá ze společnosti tohoto lidského světa a lidsky do něho vrůstá. Učí se jeho řeči, přejímá jeho mravy, získává podíl na jeho duchu a na jeho kultuře. „*Duchovní zrod a růst, vnitřní zrání a rozvoj člověka jsou odkázány na svět, který ho obklopuje. Co sám jsem, jako co sám sebe prožívám a chápu, je výsledek ustavičného vzájemného působení mezi mnou a mým světem,*“ vysvětluje podnětným způsobem filosof. K našemu lidství patří, že prožíváme krásu a jiné hodnoty. Záleží nám na pravdivosti a spravedlnosti, pokaře a dobrotě, jež přijímáme a o něž usilujeme pro jejich vlastní hodnotu... Důležité je, abychom se tázali po hodnotách, po smyslu života, našich vztahů a mravních postojů. Abychom cítili zodpovědnost za to, jakým je každý z nás člověkem.

**Olga Nytrová**

### Povzbuzení k důvěře

Milí přátelé, v záplavě čísel o nakažených a zemřelých, v situaci neustávajících opatření a zákazů, v nejistotě dnešních dnů mám hlubokou potřebu povzbuzovat své okolí k důvěře. Základní důvěra, kterou máme všichni neustále s sebou, je náš dech. Věříme, že se po výdechu zase nadechneme. Věříme tomu tolik, že o tom ani nepřemýšlíme. Pokud ovšem chceme, můžeme se na svůj dech soustředit. A můžeme u toho potkat důvěru. Je to jedno z nejdůležitějších setkání, která můžeme prožít.

Na čem je založena má důvěra? Na co se ve svém životě spoléhám? Tohle jsou užitečné otázky, se kterými si můžeme zlepšit svůj den. Když má člověk dobrou otázku a vyčlení si kousek klidu, může se svou otázkou spočinout. Podle mých zkušeností je to jedno z krásných požehnání života. Necháváme tu otázku znovu a znovu znít. Čekáme, co se spustí v hlavě a co v srdci. Pokud jde o opravdu dobrou otázku, určitě se něco dít začne. Chce to nepospíchat, nebýt netrpělivý. Vlastně není důležité a nezbytné najít odpověď. Máme svobodu pobýt se svou otázkou.

Když si uvědomíme, na co se spoléháme, je najednou jednodušší řešit konkrétní životní potřeby. V nejistotách potřebujeme pevný bod. Pro mě je tímhle bodem něco, co nazývám Boží náručí. Je to místo, které je neustále připravené, dokonalé a vítající. Odtud všechno vychází, sem se všechno vrací. Díky téhle náručí se zbavuji potřeby předpovídat budoucnost a nějak obzvlášť se jí zabývat. Díky téhle náručí žiju v přítomnosti s hlubokou vírou, že Bůh, náš přítel, nás nikdy neopustí. Výsledkem je úleva a radost z toho, co se děje právě teď. Je mi moc blízká myšlenka Henriho Nouwena: „Věříme-li hluboce, že dnešek je dnem Pána a že zítřek je bezpečně ukrytý v Boží lásce, můžeme si odpočinout a usmát se na Boha, který se usmívá na nás.“

Přiznávám se, že usměvavého Boha mám moc rád, je to on, kdo má připravenou náruč. Vždycky, když přijdu a navštívím ji, všimnu si toho úsměvu. Přijde mi, že v něm tiše zaznívá: „Vítej, to je krásný den, vid?“ Usměvavá náruč, to je zdroj mé důvěry. Moc vám všem přeju chvíle plné důvěry, ať už se kolem bude dít jakákoli bouře. Pevnou půdu pod nohama a usměvavou tvář vám všem.

**Zdeněk Bohuslav**

## Z kazatelského plánu

### 23. neděle po svatém Duchu

*Jako kadidlo ať míří má modlitba k tobě, Hospodine, pozdvížení mých rukou jak večerní oběť.* (Žalm 141,2)

**První čtení z Písma:** Ámos 5,18-24

**Tužby pro dobu po Duchu svatém (VII):**

2. Aby nás k moudrosti a zralosti vedl a dal nám uvědomit si pravý smysl života, modleme se k Hospodinu.

3. Abychom správně nakládali s časem, který nám zde na zemi zbývá, a Boží vůli se řídili, modleme se Hospodinu.

**Modlitba před čtením ze sv. Písem:**

*Panovníku Hospodine, tvůj požehnaný Syn přišel do světa, aby zničil d'ábovo dílo a učinil nás tvými dětmi a dědici života věčného. Dej, ať se stále držíme této naděje, abychom byli čistí, jako on je čistý, a stali se mu podobnými v jeho věčném a slavném království. Osviť nás, Bože, svým svatým Duchem, ať slyšíme slova Ježíše Krista, našeho Pána. Amen.*

**Druhé čtení z Písma:** 1. Tesalonickým 4,13-18

**Evangelium:** Matouš 25,1-13

**Verš k obětování:** Žalm 119,133

**Verše k požehnání:** Matouš 25,4-6

**Modlitba k požehnání**

*Panovníku Hospodine, dej, ať velká milost, kterou jsme přijali ve svátosti večere Páně, napraví vše, co je špatného v našich srdcích a nerozumného v našich myslích! Prosíme o to ve jménu Ježíše Krista, našeho Pána. Amen.*

**Vhodné písně:** 29, 31, 67, 75, 83, 113, 153, 160, 181, 312

### Nad Písmem

#### Vždy připraven

*Tehdy bude království nebeské, jako když deset družiček vzalo lampy a vyšlo naproti ženichovi. Pět z nich bylo pošetilých a pět rozumných. Pošetilé vzaly lampy, ale nevzaly si s sebou olej. Rozumné si vzaly s lampami i olej v nádobkách. Když ženich nepřicházel, na všechny přišla ospalost a usnuly. Uprostřed noci se rozlehl křik: „Ženich je tu, jděte mu naproti!“ Všechny družičky procitly a dávaly do pořádku své lampy. Tu řekly ty pošetilé rozumným: „Dejte nám trochu oleje, naše lampy dohasínají!“ Ale rozumné odpověděly: „Nemůžeme, nedostávalo by se nám ani vám. Jděte raději ke kupcům a kupte si!“ Ale zatímco šly kupovat, přišel ženich, a které byly připraveny, vešly s ním na svatbu; a dveře byly zavřeny. Potom přišly i ty ostatní družičky a prosily: „Pane, pane, otevři nám!“ Ale on odpověděl: „Amen, pravím vám, neznám vás.“ Bděte tedy, protože neznáte den ani hodinu.*

Je týden po svátcích zemřelých, poslední období církevního roku, čas, kdy je křesťanu připomínáno častěji než jindy, že by měl pamatovat na poslední věci. Při úpravě hrobů svých blízkých jsme na ně intenzivněji mysleli, ale také – a to i díky situaci, ve které se nacházíme – do našeho myšlení vstupuje častěji otázka o našem odcházení, umírání, smrti. Není to špatně, že na to myslíme. Pán Ježíš svým podobenstvím o deseti družičkách poodhaluje víc. Žijeme v době zvláštního ohrožení, nejde o válku zbraní, která přináší nelidskost a krutost. Není to ani politické pronásledování, jaké zažili statisíce našich soukmenovců za minulého režimu; a mnozí z vás k těm pronásledovaným patříte nebo to byli vaši blízcí. Protože však tato

doba zasahuje a ovlivňuje obrovské množství lidí, zemí, kontinentů, tak od nás vyžaduje změnu jednání a následně také myšlení. Ty, které nemoc covid-19 dosud nepostihla, mají možnost nejprve změnit své myšlení a na jeho základě své jednání. Jistě, takovou možnost mají i lidé, kteří nemocí již prošli a cítí se dobře a zdravě. Nám křesťanům pomáhá zas a znovu Boží slovo. Kéž v nás proniká až do morku kostí, tedy kéž v nás pracuje a účinkuje.

Ženichem je v podobenství samotný Bůh. Na svatbu jsou všichni pozváni. Družičkami jsou dva druhy křesťanů. Mezi ostatními hosty na svatbě jsou i lidé, kteří křesťanství neznají, z různých důvodů se k němu nehlásí. Pán Bůh soudí, ne my. Svatbou je Boží soud, který je pro připravené družičky trvalou radostí, pro ty nepřipravené hlubokým zklamáním (trestem). Do společenství s Bohem na vyšší, jiné rovině než na zemi, jim není dovoleno vejít. Nebyli připraveni.

Jako křesťané se stále obracíme k naději – v životě tady na zemi, k naději ve smrti i po smrti. Mohli bychom říci, že lidé se dělí na ty, kteří mají naději, a ty, kteří ji nemají. Pro mě je naděje v tom, že svůj život vztahuji k Pánu Bohu, k něčemu, co lidský život přesahuje. A nejen v tom, že Bůh v Ježíši překonal smrt vzkříšením, ale právě v obyčejných denních událostech je

se mnou a já se snažím se k němu stále upínat, jakkoli moje lidství mě často zavádí a strhuje ke starým životním způsobům. Snažit se být připraven. Snažit se být připravena. Vždy připraveni.

Současná doba nám dává veliké příležitosti, abychom svůj život i život těch, které máme kolem sebe, naplňovali. Smrt je nyní mezi námi a kolem nás viditelnější, protože o ní slyšíme z médií neustále. Je to pak těžké, aby se nestala „strašákem“, který nás paralyzuje. Víme to z minulosti, ukazují nám to filmy, popisují to knihy. Povzbuzují nás příběhy těch, kteří se tomu strachu a zlé moci postavili, dostávají se na světlo postupně (např. díky Paměti národa, díky historikovi naší církve Martinu Jindroví). Když se bojíme, máme strach – o sebe, o svůj život, o své blízké – pak jsme náchylní ke zradě – svého přesvědčení, své víry. Jsme ovládnáni strachem a ne nadějí a vírou.

Pán Bůh nám dává novou příležitost, abychom se pokoušeli chovat a žít jako rozumné družičky. Podoba života Ježíšova, o které se dovídáme z Bible, ukazuje, jak máme žít my. Držíme-li se naděje, že náš lidský život směřuje k dovršení v Bohu, pak se na svatbu ženichovu můžeme těšit a ne se jí obávat. A pak už navždy budeme s Pánem. Potěšujeme se a povzbuzujeme se navzájem těmito slovy.

**Eva Mikulecká**

*Modleme se za sebe navzájem, abychom nepropadali pokušení usnadňovat si život na úkor víry, abychom nepropadali pokušení hněvu a msty. Prosme za to, abychom zůstávali věrní Pánu a jeho církvi, abychom více mysleli na věčnost, na Boží soud. Prosme, abychom si v jakékoli práci počínali svědomitě, pilně a statečně a abychom oddaně sloužili lidem s láskou a radostně. Amen.*



## Čtyři sta let...

*Dokončení ze str. 1*

a strachu zběsile prchat. Tato reakce se vysvětluje tím, že unavení a vyčerpaní vojáci měli za sebou náročný třídní přesun, málo jídla a také nedostali žold. Zvrat v bitvě nastal i přesto, že měli lepší strategickou polohu, a jak bitva dopadne, nebylo zřejmé předem. Bitva byla vedena s mimořádnou prudkostí, jak to ve své knize popisuje francouzský historik a odborník na historii válečnictví Olivier Chaline. Během dvou hodin padlo na dva tisíce vojáků z obou armád. V dalších dnech pak následovalo drancování města Prahy, která se vzdala císařským vojskům bez boje a král Fridrich uprchl s manželkou z Prahy. Důležitou roli v bitvě sehrál motiv náboženského obrazu. Na poškozený obraz, nalezený v jednom městě

v jižních Čechách, ukazoval karmelitán Dominik, aby tak vzbudil u velitelů a vojáků hněv proti těm, kteří náboženské obrazy odstraňovali a poškozovali. Jednalo se především o představitele kalvinismu, kteří v náboženských obrazech spatřovali modloslužbu. Zvolený král Fridrich Falcký byl kalvínského vyznání. Pražskou katedrálu chápal jako svůj královský prostor a chtěl jej z iniciativy svého dvorního kazatele Skulkétyho upravit tak, aby vyhovoval bohoslužbě a slavení večeře Páně podle reformované tradice, tedy se stoly s bílými ubrusy bez kříže, oltářů, soch a obrazů. Takové ničivé jednání s pohoršením nesli nejen katolíci, ale s takovým činem nesouhlasili ani utrakvisté a ani luteráni. Paradoxem tedy je, že v bitvě na Bílé hoře byl ikono-

klusmus důležitým protireformačním motivem, a přitom většinový český utrakvistismus ani luterství ikonoklasmus nepředstavovaly, ale naopak husité a luteráni ve svých kostelích rozvíjeli umění, jak je toho dokladem i hlavní kostel utrakvistů, staroměstský Týnský chrám.

Jestliže byl výsledek bitvy na katolické straně považován za vítězství, které způsobil sám Bůh, Marie a svatí, pak na straně poražených protestantských stavovských vojsk byl tento zdrcující výsledek považován za Boží trest. Sami někteří velitelé protestantských vojsk to takto chápali a viděli v tom příčinu jednání svých vojáků, jejich nekázně, drancování krajiny a násilí na jejich obyvatelích. Současně ale čeští stavové v dostatečné míře nevyplatili žold těm, kteří za ně a jejich věc bojovali proti císaři. Zajímavé je, že Komenský nevyčítal neúčast na povstání či dokonce zradu morav-

skému šlechtici Karlu Staršímu ze Žerotína, nýbrž k němu choval stálou úctu a věnoval mu i svůj spis „Labyrint světa a ráj srdce“. Komenský prožíval události Bílé hory a její důsledky nesl na sobě osobně jako kněz Jednoty bratrské vypovězený pro své vyznání z vlastní země. Chápal politické události spojené s porážkou českých stavů v náboženském smyslu jako Boží trest za hříchy lidu, který se týkal i Jednoty bratrské, jak dokládá jeho spis „Závět' umírající matky Jednoty bratrské“. Komenský hovoří v osobě své církve takto: „Byla jsem podrobena Božím trestu pro své hříchy a vypuzena ze svého národa a jazyka mezi cizí.“

### *Bílá hora v ekumenické perspektivě*

Bitva na Bílé hoře není osamocenou událostí, ale souvisí s tím, co jí předcházelo a co po ní následovalo. S Bílou horou je propojeno celé dlouhé následující období, které

vystřídá předcházející dobu české reformace s usilováním o náboženskou svobodu, spojenou s pestrostí a pluralitou. V důsledně prováděné protireformaci po Bílé hoře již nebylo v Čechách místo pro jiné konfese, ačkoliv před tím tvořili utrakvisté a luteráni většinu. Do pestrého náboženského spektra náležela i Jednota bratrská pěstující zbožnost a rozvíjející vzdělanost, jak dokládá její přední představitel a exulant Jan Amos Komenský. Bitva na Bílé hoře má v sobě zvláštní tragiku, nikoli jen národní, ale především křesťanskou. V čem náboženské války, a tím i Bílá hora, nejsou podle mého mínění aktuální, je zjednodušené nahlížení na druhé křesťany jako na nepřátele, nýbrž jde naopak o to vidět je jako bratry a sestry, dokázat se společně spojit v modlitbě a spolupracovat v Kristově pokoji na Božím poli.

**Tomáš Butta**

## Bitva na Bílé hoře aneb Jiný svět jiných lidí

*Dokončení ze str. 1*

doprovázely oddíly skotských radikálně protikatolicky orientovaných dobrovolníků.

Mezitím by se Jindřich Matyáš hrabě Thurn, vůdčí osobnost českého stavovského povstání a v té době vrchní velitel stavovských vojsk, možná nejprve pokusil osvobodit města Louny, Žatec, Litoměřice, Most a Ústí nad Labem, která začátkem listopadu 1620 se svými muži „přivedl k poslušnosti“ Albrecht z Valdštejna. Pokud by byl úspěšný, pokusil by se dobýt prohabsbursky orientované České Budějovice, což se mu před bitvou na Bílé hoře nepodařilo, neboť měl pouze 3000 pěších a 1100 jízdních vojáků a město bylo dobře opevněno a bráněno. Tentokrát, s mnohem větším počtem mužů a děl, by zřejmě uspěl. Posílen těmito úspěchy by nejspíš znovu oblehl Vídeň, nyní však opuštěnou císařem Ferdinandem II. a jeho dvorem, a možná by rovněž uspěl. Po příchodu skotských dobrovolníků a finanční pomoci z Anglie, by zřejmě do hry vstoupila Francie, která byla sice katolickou zemí, ale nepřitelem Habsburků a snažila by se získat jejich území. Dost možná by do bojů vstoupily další země (které tak v reálné historii učinily až počínaje roky 1624–1625). Za dané situace by se císař Ferdinand II. nemohl proti přesile, útočící z vícero stran, udržet, po sérii porážek by abdikoval a pod slibem, že nebude zasahovat do událostí, jinak bude zajat, by se uchýlil na svůj zámek Ambras v Innsbrucku. Svatá říše národa německého by přestala existovat.

Od roku 1621 by se na českém území nebojovalo a válka by netrvala 30 let, ale dobu podstatně kratší. Nedošlo by k popravě 27 vůdců stavovského povstání, ale ti by se naopak aktivně zapojili do politického života. Naši zemi by neopustily tisíce nekatolíků včetně těch později velmi slavných, jako byl např. Jan Amos Komenský či Václav Hollar a Pražský hrad by si uchoval rozsáhlé rudolfínské sbírky i pro další gene-

race. Válka v Evropě by naše území prakticky nezasáhla, a tak by nedošlo ke katastrofálnímu poklesu počtu obyvatel, úrovně hospodářství, kultury, vzdělanosti atd.

Tak by to nejspíš bylo v ideálním světě. A co svět skutečný, svět bez pozlátek a idealizování?

Už před bitvou na Bílé hoře Fridrich Falcký a jeho generálové neměli dostatek financí na vedení války, a tak si z Pražského hradu vzali některé cennosti z drahých kovů a rozprodali část uměleckých sbírek Rudolfa II. I přes vítězství na Bílé hoře by tento trend zřejmě ještě pokračoval, a to (nejméně) do příchodu pomoci z Anglie.

22. 12. 1619 Fridrichův dvorní kazatel Abraham Scultetus, radikální kalvinista, pronesl v katedrále sv. Víta kázání, při kterém vyzval k radikální očištění. Ta se uskutečnila a jejím výsledkem bylo zničení podstatné části chrámového vybavení včetně slavného Cranachova oltáře. Údajně také mělo dojít ke zhanobení některých hrobů, které se v katedrále nacházejí.

Lze očekávat, že po vítězství na Bílé hoře by postavení tohoto muže u dvora výrazně posílilo a sílilo by s každým dalším vítězstvím nad katolickými vojsky. Získával by žáky, stoupence, podporu. Přišly by další útoky na další chrámy a kostely.

Možná by se mu podařilo Fridricha Falckého přesvědčit, aby v Praze zavedl přísný řád plný zákazů a trestů. Možná by jej v tom podporovali i přední čeští kalvinisté Vilém z Roupova a Václav Budovec z Budova. V české protestantské společnosti však měli menšinové postavení, výrazně převládali luteráni. Proti „hrůzovládě“ radikálního kněze by tak pomalu, ale jistě vznikala odboj, jehož součástí by se nejspíš staly i nejrůznější osobnosti. Podle toho, jaké represe a koho by v případě odhalení postihly, by dříve nebo později došlo v Praze k nepokojům či přímo k povstání. Pokud opravdu popustíme fantazii, pak je možné, že někteří muži, kteří v reálné historii

21. 6. 1621 společně zemřeli na Staroměstském náměstí, by se v alternativní historii postavili proti sobě a nechali zabít jeden druhého.

Královský dvůr Fridricha Falckého tvořila převážně německy mluvící protestantská šlechta. V případě vítězství na Bílé hoře lze předpokládat, že by do Čech (pokud by Fridricha nesvrhlo povstání) přišlo množství jejich příbuzných a jinak spřízněných šlechticů, resp. šlechtických rodů, kterým by, podle jejich majetku a postavení u dvora, byly přidělovány majetky zkonfiskované katolické šlechtě. Němčina by se tak během krátké doby stala úředním jazykem. Je pravdou, že k podobnému procesu došlo i v historii reálné, ale mezi příchodem pobělohorské šlechty katolické a pobělohorské šlechty protestantské by přeci jen byly rozdíly. V případě vítězství Fridricha Falckého by cizí šlechtické rody přicházely pouze z protestantských sousedních a německy mluvících zemí (např. Sasko) a lze očekávat příchod protestantů – obyčejných německy mluvících lidí (řemeslníci apod.) – hledajících lepší životy a usazujících se na venkově, což se za třicetileté války nedělo.

Je otázkou, co by se stalo pak. Stali bychom se (později) součástí Německa nebo bychom si udrželi samostatnost? Vzniklo by vůbec národní obrození? Došlo by k 2. světové válce?

V každém případě by svět, tak jak ho známe dnes, neexistoval. Všechno kolem nás by bylo úplně jiné. Počínaje Bílou horou by většina majetku postupně patřila jiným rodům a rodinám, uzavíraly by se jiné sňatky, ze kterých by se nerodily osobnosti, které známe, ale úplně jiní lidé. Ti by jednali jinak, docházelo by k jiným událostem, které by ovlivňovaly chod našich dějin, naši kulturu, naše umění, náš život. Až by přišla současnost a nejrůznější funkce v čele státu by zastávali jiní mužové a ženy. Možná mnohem lepší, možná mnohem horší.

**Miroslav Houška**

## Obec studentů a pedagogů HTF UK v další vlně koronaviru

### aneb fakultní ozvěny očima učitelky a duchovní

Přátelé, bratři a sestry, akademická a církevní obci, začátek akademického roku býval již po staletí dobrou příležitostí k uzavření starých dveří, rozloučení s minulostí a vstupem do nového studijního i životního běhu. Pro posluchače prvních ročníků se dosud neprozkoumané brány vzdělání otevíraly slavnostní imatrikulací - začleněním do společenství akademické obce - a o několik týdnů později se odehrával zrcadlový přechodový rituál pro jejich starší a studiem protříbené kolegy a kolegyně, kteří byli z téhož slavnostního prostoru, staroslavného Karolina, propouštěni s diplomem do života. Zážitky z obou přechodů jsou nepřenositelné a obtížně popsateľné, a do konce života zůstávají v naší paměti. Letos poprvé v tomto století se z pochopitelných důvodů natěšení i vyjukání studenti prvních ročníků i hrdí absolventi, včetně jejich blízkých, nemohli slavností zúčastnit ani si svobodně rozhodnout, zda se jí účastní, či nikoliv. Jejich zápisy samozřejmě platí a dosažené akademické hodnosti rovněž, ale není to ono. K životu prožitky z těchto přechodových rituálů potřebujeme a nemáme-li je, přicházíme o podstatný rozměr našeho bytí. Sdílenou radost, vzrušení i nostalgii z přechodu do nové životní éry. Jako pedagogové a další čelní představitelé akademické obce bychom měli důkladně přemýšlet nad tím, jak to těmto vyšší mocí „diskriminovaným“ studentům vynahradiť. Dalším tématem je vlastní běh vyučovacího procesu, který se po jarních pilotních zkušenostech na HTF UK rozběhl, pokud je mi známo, bez větších obtíží. Naučila jsem se a věřím, že i většina mých kolegů, novým dovednostem v práci s výukou online v prostoru MS Teams.

(Viz <https://htf.cuni.cz/HTF-747.html>). Používám virtuální tabuli, kterou sdílím se svými posluchači, zadávám úkoly do MOODLU a moc se těším, až se zase jednou (s některými poprvé) uvidíme na živo. Setkávám se se svými studenty online a některé z nich jsem dosud ještě nikdy neviděla a často od nich nic neslyšela. V mých kurzech se mi to nestává příliš často, ale přece jen někdy mluvím k anonymní skupince neznámých lidí, kteří mají vypnutý zvuk, aby nerušili a často i obraz, aby se nevstupovalo do jejich soukromí. Je to pochopitelné, ale pro rozvoj života a spolupráce v rámci akademické obce lehce destruktivní. Od zahájení akademického roku se mi ještě nestalo to, co na prezenčních přednáškách, že by se o tématu mezi sebou začali bavit dva přihlášení studenti. Otázky kladu já jim a oni mně. I tak si vážím toho, že se studenti připojují a snaží se s tématy seznámit. Velmi děkuji všem, kteří se připojují na přednášky i během prodělávání nemocí, kvůli které toto vše je. Věřím, že tento čas je vzácnou příležitostí naučit se věci, které by nás asi běžně nenapadly, rozvinout kvalitní online komunikaci na studentských platformách a poznávat se na dálku. To nakonec vnímám jako přínos.

Nakonec to nejdůležitější. Naši studenti a nakonec i my jsme vyzýváni, abychom vstoupili do REALITY a pomohli tam, kde je třeba. Abychom slovy statečného teologa Dietricha Bonhoeffera uskutečňovali věci předposlední. Naším úkolem všedního dne je pomáhat tak, jak jsme schopni. Prospívat sousedům a známým.

Nepodléhejme proto skepsi, těšme se na nový podzimní den, na rodinné příběhy i nakonec i na setkání přes obrazovky našich médií. Nenechme se vydráždit, ani zklamat. Radujme se s radujícími a plačme s plačícími. To nám všem přeje

**Eva Vymětalová Hrabáková**



## Zprávy

## Kaple Betlémská v Besednici po šedesáti pěti letech

V sobotu 10. října odpoledne jsme se setkali na slavnosti Dikůvzdání v obnovené modlitebně Kaple Betlémské v Besednici, abychom poděkovali nejen za úrodu, ale i za 65 roků od slavnostního otevření tohoto Hospodinova domu. Tenkrát v nelehkých padesátých letech se dokázali věřící naší církve v městyši Besednice nadchnout pro vybudování vlastní modlitebny a ta byla slavnostně otevřena v neděli 23. října 1955 tehdejší biskupem plzeňské diecéze ČČS bratrem Arnoštem Šimšíkem. Při děkonné pobožnosti jsme si přečetli dopis bratra biskupa plný obdivu k obětavým budovatelům Kaple Betlémské v čele s manželi Tetenkovými. Vzpomněli jsme i opravu modlitebny a vybudování přístavby za působení bratra faráře Braného, kdy se nejvíce podílela rodina Grillových a paní Grillová pak se podle svých sil dále o modlitebnu obětavě starala; jakož i o kulturní program v ní, který podporovala vždy i správa městyše.

V posledních letech však Kaple znovu chátrala a muselo se učinit rozhodnutí, zda ji přenechat městyši a jiným účelům, anebo se pokusit ji obnovit jako budovu a následně obnovit i bohoslužebný život v tomto místě. A tak na jaře tohoto roku byla opravena střešní krytina a z peněz na účtu bylo provedeno vymalování interiéru. Peníze však došly a nezbylo než se pustit do práce s pomocí brigádníků a hradit jen materiál. A tak od května téměř každý čtvrtek nás pracovalo někdy pět, někdy jsme byli tři nebo dva. Byly provedeny nátěry dřevěných částí, vše ošetřeno proti červotoči, otlučena padající omítka a provedeny omítky sanační, částečně nové osvětlení, opravena špatná podlaha nivelační hmotou, kolumbárium dostalo důstojnou podobu atd.

To vše nyní kvitovali návštěvníci Kaple Betlémské s povděkem. A když skončila Kalousova pobožnost, nastalo děkování brigádníkům a také paní výtvarnici Dittě Kútové. Je autorkou Křížové cesty – čtrnácti zastavení, které nyní zdobí bílé stěny modlitebny. A nejen zdobí, protože sem dobře zapadly, ale také vybízejí k zastavení a přemýšlení. Paní výtvarnice nám darovala celé dílo zdarma a rovněž o zarámování obrazů se zasloužil pan truhlář Hendrych bezplatně. I v tomto nelehkém roce jsme se tak mohli radovat, že jsou ještě obětaví lidé a že nám Pán Bůh dovolil dokončit dílo obnovy Kaple Betlémské.

Pokud budete mít někdy cestu do jižních Čech a ohlásíte se, určitě vás zde rádi uvítáme. V letních měsících zde opět bude fungovat ubytování pro jednoho či dva nenáročné návštěvníky.

Karel Filip, farář

## Obnovená výroba hostií v Praze - Michli

Hostie vyrábíme podle původních raznic navržených Františkem Bílkem. Náboženské obce mohou objednávat balení, které obsahuje 100 velkých a 400 malých hostií v designových krabičkách.

Dotovaná cena činí 390 Kč za jedno balení. Objednávat můžete několika způsoby: na e-mailové adrese [objednavky@bilkovhostie.cz](mailto:objednavky@bilkovhostie.cz), na telefonu 216 216 840, osobně na adrese ústředí církve, Wuchterlova 5, Praha 6 nebo na prodejně na adrese Ohradní 1424/2b, Praha 4 - Michle.

Podrobnosti o vzniku a ruční výrobě těchto unikátních hostií, které pro naši církev představují vysokou náboženskou a uměleckou hodnotu, najdete na [www.ccshnichle.cz/kopie-hostie](http://www.ccshnichle.cz/kopie-hostie) nebo na [www.ccshnichle.cz/hostie](http://www.ccshnichle.cz/hostie).



### PRO DĚTI A MLÁDEŽ

## O deseti družičkách

Seřad'te přeházené věty příběhu a získáte správné pořadí písmenek do tajenky.

- Všechny družičky procitly a dávaly do pořádku své lampy. (I)  
 Rozumné si vzaly s lampami i olej v nádobkách. (E)  
 Ale zatímco šly kupovat, přišel ženich. (A)  
 S královstvím nebeským to bude jako v tomto podobenství: (B)  
 Bděte tedy, protože neznáte den ani hodinu. (I)  
 Deset družiček vzalo lampy a vyšlo naproti ženichovi. (U)  
 Ale on odpověděl: „Amen, pravím vám, neznám vás.“ (N)  
 Tu řekly ty pošetilé rozumným: „Dejte nám trochu oleje, naše lampy dohasínají!“ (P)  
 Uprostřed noci se rozlehl křik: „Ženich je tu, jděte mu naproti!“ (Ř)  
 Ale rozumné odpověděly: „Nemůžeme, nedostávalo by se nám ani vám. Jděte raději ke kupcům a kupte si!“ (R)  
 Pět z nich bylo pošetilých a pět rozumných. (Ď)  
 Když ženich nepřicházel, na všechny přišla ospalost a usnuly. (P)  
 Pošetilé vzaly lampy, ale nevzaly si s sebou olej. (M)  
 Družičky, které byly připraveny, s ním vešly na svatbu; a dveře byly zavřeny. (V)  
 Potom přišly i ty ostatní družičky a prosily: „Pane, pane, otevři nám!“ (E)

(Řešení z č. 43: Miluj Hospodina, svého Boha, a miluj své bližní jako sám sebe.)

Jana Krajčířiková

Františka Vrbenská

## A zvláštním smutkem dnes má duše chora

A zvláštním smutkem dnes má duše chora.

Francouzsky: Montblanc. Český: Bílá Hora.

(Viktor Dyk: Marnosti – Písně z Montblancu)

**Snad každá země na světě má své traumatické místo v dějinách – datum, s nímž je spojena bolest, ponižení, zkáza, hněv. Někdy přineslo národu či státu dobu toho, co by pro jednotlivce znamenala smrt, jindy porobu, která zlomila ducha lidu. Zvykli jsme si takto přelomově vnímat bitvu na Bílé hoře, od níž letos dne 8. listopadu uplyne přesně 400 let. Spojovali jsme s tragickou událostí třisetleté ovládnutí českého království a Čechů Rakouskem a dynastií Habsburků, ztrátu svobody státoprávní, jazykové, náboženské i duchovní. Vysvětlovali a omlouvali jsme osudovou prohrou českého stavovského vojska různá selhání a slabosti: komu by neškodila staletí poddanství a hrbení hřbetů, násilná rekatolizace, vykořisťování?**

Současná mladá generace již takto symbolicky neprožívá dávné střetnutí na planině vysoko nad Prahou. Uvědomuje si, že k němu došlo, a nemálo z nich si užívá rekonstrukci slavné bitvy. Posun v přístupu je logický. K vytvoření samostatného státu Čechů spolu se Slováky došlo po třech stech letech (a půl roce) od defenestrace, která zahájila stavovské povstání a s ním českou válku, úvodní fázi strašlivé války třicetileté. Téměř třetinu své nové historie žijeme zcela svobodně, na vlastní účet a zodpovědnost – pravda, ve světě, který se dynamicky mění, podléhá vpádu technologických, společenských a ideových změn. Je proto důležité zbavit se mýtů a hodnotit vlastní minulost střízlivě.

Bílá hora ve stínu následné popravě 27 českých pánů, vůdců povstání, a teskného loučení utrakvistických exulantů představuje pohromu národnostní a náboženské, porážku Čechů a protestantské víry. Ale historie je vždycky složitější, než ji zjednodušeně podává narativ, ať ve své prosté ustálené podobě, nebo v dekorativnějších variantách podřízených momentálně převažujícímu ideologickému vzoru. Bílou horu je třeba chápat v kontextu evropských a vlastně i světových dějin, nakořím lze považovat třicetiletou válku za „nultou“ válku světovou.

Stavovské povstání, které rozpoutalo třicetileté kataklyzma, zahrnovalo jen malý podíl domácího českého živlu. Ne všichni z předáků a vojevůdců odboje byli českého původu, ale vlastnili v Čechách majetky. Zpočátku se jednalo o akci českých (nikoli moravských) stavů panských, později byli k účasti přizváni i měšťané, kteří na rozdíl od šlechty disponovali finančními zdroji. Český lid v revoltě stavů absentoval, zato však strádal v tažených vojsk.

Do střetnutí mezi habsburským císařem Svaté říše římské a vzbouřenými stavy se promítla mocenská pnutí a konflikty v tehdejší Evropě; byli v něm zainteresováni různí evropské vlády. Bohužel čeští stavové tyto ambice a souvislosti nevnímali, třebaže zcela marně očekávali podporu od anglického Jakuba I. nebo uherského Bethlena Gábor. Soustředili se téměř výhradně na své zájmy a úzké osobní cíle.

Nejednalo se o čisté měření sil mezi katolíky a protestanty, navíc rozdělenými sváry luteránů s kalvinisty. Státy a jejich panovníci, kteří sledovali stavovské povstání, a případně do něj zasahovali, nebyli se svými protežé nábožensky kompatibilní. Nábožensky a národnostně nesourodé byly rovněž obě strany, které se bitvy na Bílé hoře zúčastnily – císařská a stavovská, složená ze žoldnéřských vojáků i důstojníků. Stejně se dělo v celém průběhu třicetileté války. Konflikt nebyl prioritně veden po linii víry, ale z politických důvodů, vzor tomu, že českou válku provázely náboženské atributy.

Když analyzujeme souvislosti, které předcházely Bílé hoře, provázely krátké, ani ne dvouhodinové zápory, nacházíme smutné příčiny národního neštěstí. Nepřipravenost, krátkozrakost, nekompetentnost, ignoranci, neschopnost, nedostatek účinné spolupráce, revnivost, preference partikulárních výhod. Stavovské vojsko marně čekalo na žold a pevné válečné vedení, stavovská smetánka se dohadovala na tom, jaký dárek se má opatřit dalšímu falckému princátku do kolébky a v jakém pořadí kdo přijde Zimnímu králi a královně gratulovat...

Podobný vzorek truchlivých faktorů s nedozírnými důsledky nalezneme na četných místech světových dějin. Útěchu přináší, že z popela a krve bojiště vzešly nové pořádky a nové naděje. Nevracejme se ke ctižádostivým a neschopným vůdcům, pro které byl Bůh povětšinou pouze marketingovým nástrojem a víra čímsi jako stranická knížka. Přinesli zkázu a sami jí podlehl. Bůh a skutečné náboženské citění nesmí a nemohou být použity k politickému kupčení. Před 600 lety byly Čechy utrakvistické, přitom až do konce 16. století zde koexistovalo v míru více náboženských směrů. Zrod samostatné, svobodné republiky, od něhož uplynulo století, toto obohacující soužití obnovil a rozšířil.

Kéž není Bílá hora synonymem prohry a ponižení, ale mementem o nehodných vůdcích, nesvornosti, sobectví a malosti, jak připomínají verše Viktora Dyky. Ale poznání slabín nám usnadní ubírat se pravou cestou...

